

PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem

„Primorski List“

izhaja vsaki 1., 10. in 20. dan v mesecu. Cena za celo leto 1 gl. 30 n., za pol leta 65 nov. Posamezne številke se dobivajo v tabakarnah: Nunske ulice in Šolske ulice po 4 nov.

V Gorici, dne 10. oktobra 1896.

Vredništvo in vpravnštvo

mu je v Gorici, Nunske ulice št. 10 — Ne frankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Glasila in naznanila sprejema vpravnštvo po pogodbi.

Vera — potem narodnost!

Kakor vsa znamenja kažejo, bližajo se za našo notranjo politiko vsodni časi, časi velikih političkih prenosov.

Zdi se nam, kakor bi se sovražne sile zarotile proti Avstriji in bi hotelo združeno delati na njen razpad.

Razrusiti edino vez, katera sklepa razne narode v eno avstrijsko družino, vez katoliške vere: to je geslo sovražnih sil.

Stojimo, rekli smo, na pragu političkih prenosov. Vera in narodnost — to sta dva faktorja, katera bosta odločevala.

Glasilu naše liberalne inteligence v Ljubljani ne jenja trobiti na stari rog: vera ni v nevarnosti! Zatorej ni, da bi vero uvažali pri preosnavljanju političkih skupin in strank. Isto pesen ponavljajo drugi.

Vera ni v nevarnosti!?

In vender isti „Slovenski Narod“ bruhva vsak dan ogenj in žveplo na naše škofe in duhovnike, ki so od Boga postavljeni stebri sv. vere, in iste sv. vere učenci.

In vender se socijalno-demokratski „Delavec“ v 2000 iztisih bere mej slovenskimi delavci, list, ki očitno napoveda vojsko katoliški cerkvi, nositeljici krščanske resnice, list, ki taji temeljne nauke naše vere, ki proglašča našega Božjega Odrešenika za socijalnega demokrata!

In vender se nazori socijalne demokracije, ki so nazori brezbožnega naturalizma, naseljujejo tudi v našem leposlovju. Berite „Ljubljanski Zvon“, berite Aškerčeve poezije, ki ga je „Delavec“ sam proglasil za svojega!

In vender stoji naša akademiška mladina, ki bo za nekaj let vodila slov. narod, kakor se trdi, vže večinoma na strani socijalne demokracije!

In vender se vzgaja naša mladina, vedno še v duhu mejverskih šolskih zakonov, ki ne poznajo Jezusa Kristusa. — In tako dalje.

Potem pravijo, da vera ni v nevarnosti! Da vere nimamo postavljati na dnevni red!

Ne! Vera je v n varnosti — in z njo je v nevarnosti Avstrija.

Kot katoličani torej in kot Avstrijci ne smemo verskega vprašanja potiskati z dnevnega reda. Mi marveč stavimo vero, kakor vselej, tako tudi zdaj na prvo mesto našega programa.

Vera je prvi pogoj večnega zveličanja, katero je nas smoter; vera je pa tudi neobhoden pogoj časne sreče in narodne slave, katero hočemo priboriti tudi slovenskemu narodu.

Narodna slava brez krščanskih načel, brez krščanske pravice, je kakor cvet, ki v kratkem zveni in odpade.

Kedor vero ohrani, mu je ona naj-zvestejša zaščitnica tudi narodnosti. „Iščite najprej kraljestva Božjega in njega pravice in vse drugo se vam bo privrglo“.

Kristus in katoliška cerkev ne vničujeta narodov, ampak jih ohranjata, pozdvigata, osrečujeta.

Naj se torej kakorkoli preosnavlja naše političko strankarstvo, mi ne pristopimo nobeni skupini, nobeni stranki, katera ni zgoraj, na prvo mesto svojega prapora zapisala: Vera!

Pod vero imej narodnost svoje častno mesto.

To je edino pravo in dobro, edino — katoliško.

Slavnosti o priliki slovesnega kronanja

čudežne podobe Žalostne M. B. v Trstu.

(Dalje)

Dan slovesnega kronanja.

Napočil je slednjič toliko zaželjeni dan 20. sept., praznik Žal. M. B. — Po noči je padal še precej močan dež — vender je bilo vže ob 4 uri zjutraj vse polno ljudij pred stolnico in čakali, da se odpre. — Ob 5 uri je bila prva sv. maša. K sv. obhajilu jih je do 9 ure pristopilo gotovo več ko tisoč . . .

Ob solnčnem izhodu se je nebo še dobro razvedrilo in nadejali smo se, da bomo imeli celi dan lepo vreme.

Okolo 9 ure so zvonovi stolne cerkve naznanjali prihod prevzvišenih 4 g. škofov.

In res kinalo so se pripeljali in stopili iz kočij: mil. g. Al. Zorn nadškof gorški, katerega je vatikanski kapitelj poodblatil kronati čudežno podobo; mil. g. Jakob Missia, škof ljubljanski; mil. g. Ivan Glavina, naš prejšnji škof; mil. g. Andrej Marija Šterk, naš novi škof — in mil. g. Ivan Flapp, škof poreški. — Blagosloviljaje množico vernikov so se podali k altarju najsv. Zakramenta — nekoliko pomolili — in potem šli k določenim sedežem pred velikim altarjem in se oblekli v škofovsko opravo. Na to se je prinesla pred prevz. nadškofa zlata krona, namenjena venčati glavo kraljici mučenicov. Po končanih nekaterih obredih, ki so predpisani o taki priliki, so nadškof krono blagoslovili. Med petjem cerkvene pesmi: „O gloriosa virginum“ se je blagoslovljena krona prenesla na veliki altar in sicer na epistelsko stran. Koj potem je bila pontifikalna sv. maša, katero je daroval nadškof z asistencijo o stalih škofov in druge duhovščine.

Sv. maša je končana. Sledi naj bolj ginljivi trenutek. Na koru zapojejo pevcy cerkveno pesem „Regina coeli, alleluja“ in med tem stopi nadškof po lestvicah na altar do kipa Žalostne M. B. in ji položi na

glavo zlato krono. Slovesan prizor! Solze v očeh so pričale, kaj so občutila naša srca v trenutku, ko smo prvokrat gledali našo kraljico z zlato krono na glavi.

Govor o. Pavissich-a, ki je sledil koj za kronanjem, je še povečal splošno ginljivost, splošno navdušenje. Posebno zadnje gorke besede govornikove, nam ostanejo neizbrisljivo v spominu „Marija, ti si naša — mi smo tvoji, tako je govoril. Ti si kraljica naših src — ti si postala danes pokroviteljica našega mesta. Tedaj, kraljuj, zmaguj med nami. Mi Ti prisegamo, da dokler bo srce bilo v naših prsih, bo bilo za Te; dokler bo ostal še en kamen našega Trsta, ta zadnji kamen bo pričal o naši ljubezni do Tebe — ta zadnji kamen bo imel vdobljeno Tvoje ime“. In s temi besedami je končal. Slovesni „Te Deum“, ki je sledil govoru, nam je gotovo šel vsem od srca. — Ob 11 uri je bila vsa jutranja slavnost končana.

Popoldne je bila napovedana velika procesija s kipom kronane M. B. po mestu, ki pa se je radi dežja morala odložiti na prihodnjo nedeljo 27. t. m. Popoldne ob 4 uri je bil sv. rožni venec Žal. M. B.; slovesne večernice, katere je služil mil. gosp. škof ljubljanski. Jedrnata pridiga, č. o. jezavitica je tako navdušila vse vernike, da so na njegov poziv vsi enoglasno zaklicali: „Evviva Maria“. Z blagoslovom, katerega so podelili domači škof je bil konec slavnosti tega imenitnega dneva

Sedemdnavnica.

Naslednji teden od 21. do 27. pr. m. je bila slovesna sedemdnavnica na čast 7 žalostni M. B. Ljudstva je prihajalo celi teden veliko število od vseh krajev iz tržaške okolice, iz Istre, iz Gorišk-ga in Kranjskega. Posebno zunanji duhovnikov je prišlo prve dni tedna nenavadno veliko. Cerkevne slovesnosti v tej sedemdnavnici so bile večje ko v prejšnji tridnevnici, kajti v ponedeljek, torek in četrtek je bila pontifikalna sveta maša. V Ponedeljek je služil sv. mašo mil. g. škof ljubljanski, v torek škof poreški; v četrtek pa naš tržaški in sicer za to ker ta dan je obhajal 43-letnico svojega mašnikovega posvečevanja. V sredo, petek in soboto, pa je bila slovesna maša vselej z asistencijo škofovo. Popoldne ob 5/4 po rožnemvencu so bile vsaki dan slovesne večernice, katere je vsaki dan služil domači škof. Le v ponedeljek jih je imel mil. g. Flapp, in v nedeljo 27. t. m. mil. g. Glavina.

Zadnji dan. — Procesija. — Sklep.

Nepričakovano lep, krasen jesenski dan je bil v nedeljo 27. t. m., kar nalašč za procesijo. Vže v soboto popoldne se je vse gibalo v okolici stolne cerkve, vse je

lepšalo hiše, blizo katerih je imela iti procesija. Delo se je nadaljevalo celo noč. Navadno precej umazano staro mesto je bilo v nedeljo jutro skozno prenovljeno in spremenjeno. Vže v jutro je kar mrgolelo ljudi po ulicah, ki peljejo do stolnice. Ob 10 uri je bila pontifikalna maša msgr. Šterka. Popoldne so pa množice kar vrele od vseh krajev, tako da nisi mogel hoditi hitro, če si imel silo. Ob 2 $\frac{1}{2}$ je bil sv. rožnivenec. Med tem so se vse bratovščine celega mesta zbirale pri svojih zastavah na trgu pred stolnico in ob treh, ko so pričele v stolnici slovesne večernice, je tudi procesija začela se pomikati. Ob 3 $\frac{1}{2}$ so dvignili kip žalostne M. B. Pred kipom je šlo okoli 50 duhovnikov. Za kipom pa pred vsem mil. g. Sterk z asistencijo, zadnji msgr. Glavina tudi z asistencijo. Od zadaj so šle c. kr. oblasti, njem na čelu namestnik Rinaldini. Magistrat ni bil zastopan, ker je slovesno sklenil da se ne vdeleži procesije, ker jo smatra za demonstracijo proti italijanskim težnjam.

Pot po kateri se je vila procesija, je bila okrašena z preprogami, zastavami, cveticami, mlaji, stavoloki, napisi, lučmi itd. Smelo rečem, da nobena hiša ni bila popolnoma gola, le magistratna mestna hiša (reči: framasonska loža, izvzemši častne izjeme) je s se svojo smešno goloto protestovala. Splošnega utisa, ki ga je napravil na Tržačane ta slovesni obhod z kipom Žalostne M. B. ne morem opisati. Le to rečem, da smejeti se in norčevati se, nisem videl skoro nikogar, a solziti se, jokati sem videl mnoge, stare in mlade, ženske, pa tudi možke, priproste in tudi gosposke. Vsem se je brala na obrazu sveta, vzvišena resnoba. Pa na koga ne bi napravila utis ona ganljiva podoba Žalostne M. B., ki drži mrtvega Jezusa na svojem naročju. Procesije same se je vdeležilo več tisoč ljudi, a ob straneh je klečalo, molilo, zdihovalo in ne samo radovedno gledalo čez 60 tisoč ljudi.

Ob 5 $\frac{1}{2}$ je prišel zadnji konec procesije v cerkev in kmalu zatem je bila sklepna pridiga. Za pridigo zahvalna pesem, po kateri se je podoba prenesla zopet na njeni sedež v stranskem oltarju Žal. M. B. — Z blagoslovom Najsvetejšega je končala slovesnost tistega dne in ob enem vse cerkvene slavnosti.

Med tem je nastala noč in hiša za hišo se je razsvetlila. Na trgu pred stolnico je sviral godba. Na vrtu blizu stolnega trga pa so se znetili umetelni ognji. Splošno iznenadenje je povzročil ogenj, v katerem se je pokazala podoba Žalostne M. B. Nastalo je nepopisljivo veselje. Vse je klicalo: „Evviva in Živio Maria“. Domov gredé smo videli vse hiše starega mesta razsvetljene. V daljavi smo videli tudi razsvetljene hiše, namreč: v Rojani, Škorkoli in drugod. Tudi v novem mestu: po Korsu, lesenem trgu, na stari mitnici itd. so bile večinoma vse hiše razsvetljene. Tako da k sklepu rečem: „V Trstu ni nobeden tako očitne verske manifestacije pričakoval.“ Vresničile so se zopet enkrat besede sv. cerkve, ki jih obrača na Marijo Devico: „Veseli se, Marija Devica, ti sama — si vse krivovere — pokončala po celem svetu.“ Da, ponižala je Marija preteklo nedeljo marsikaterega brezverca, ki je mislil, da Trst je vže paganski, da v srcih Tržačanov je vže umrl čut sv. vere. Živi Marija, pokroviteljica mesta Tržaškega!!

Občni zbor „Sloge“.

Dne 1. oktobra je imelo polit. društvo „Sloga“ svoj redni letni občni zbor. — Otvoril ga je veleč. g. dr. A. Gregorčič s primernim nagovorom, ter naprosil društvenega tajnika A. Gabrščka naj prečita odborovo poročilo o delovanju društva.

Tajnik poroča o delovanju odborovem glede slovenske porote, o pritožbah na pravosodno ministerstvo, ter pozivlje slovenska županstva k sodelovanju. Nadalje poroča o častnem nastopu Slovencev o priliki Badijevega pohoda. Poroča tudi o javnih shodih, katere je priredilo društvo „Sloga“.

Poroča nadalje obširno o boju za slovensko šolo. Pojasni ter biča krivično postopanje mestne oblasti glede šole, katero hoče na vsaki način potisniti na skrajno mejo mesta. Slogini zavodi so se razvili. Poleg 8 razredne ljudske šole je tudi obrtno nadaljevalna šola, ter se je letos otvoril tudi neki višji dekliški zavod.

G. nadučitelj Tomaž Jug, predlaga, naj se izreče zahvala odboru na njega marljivem delovanju.

Blagajnik g. Val. Kancler položi račun o preteklem letu, ter posebej tudi račun o dohodkih in stroških šolskih zavodov.

Veleč. g. Bl. Grča stavi resolucijo, da se vsi jugoslovanski poslanci združijo v jugoslovanskem klubu.

Društveni tajnik utemeljuje tri resolucije:

1) Društvo „Sloga“ obžaluje, da goriško okrajno glavarstvo slovenskim županstvom dopisuje nemški, ter sili županstva naj strankam tolmačijo laške pozivnice okrajne dolniške blagajne.

2) Občni zbor protestuje proti nezakonito sestavljenemu letnemu imeniku porotnikov, kakor tudi proti imenovanju uradnikov, nezmožnih slovenskega jezika, posebno imenovanju novega držav. pravdnika.

3) Občni zbor „Sloge“ protestuje proti temu, da mestno županstvo v Gorici uraduje izključno v italijanskem jeziku.

Vse resolucije so bile vsprejete. Predsednikom je bil izvoljen veleč. g. dr. Ant. Gregorčič, v odbor pa na novo gg. dr. Tuma in nadučitelj Tomaž Jug. Predsednik na to zaključil občni zbor.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Državni zbor je pričel svoje delovanje. Prve dni so porabili Čehi in češki Nemci, ter se prepirali kateri narodnosti na Češkem se gode večje krivice. — Nemški liberalci so hoteli nagajati vladi, a so se po stari navadi hitro potolažili. Vprašali so tudi minist. predsednika je-li solnograški namestnik katoliški shod pozdravil v imenu vlade. Badeni je potrdil, a h krati pomazal tudi liberalce.

Državni proračun za l. 1897 znaša 692,161.183 gld., torej za 26,889.405 gld. več od lani. Povsodi, posebno pri vojaštvu so potrebščine narasle, samo poljedelskemu ministerstvu so zmanjšali potrebščino za 216.397 gld. To se pravi z drugimi besedami: Kmet in delavec sta zadnja in, da se more drugod trositi denar, se morata ta dva — ostriči. Potem pa še kdo reci, da niso resle predrzni hujškači tisti, ki zahtevajo družabne preosnove na temelju krščanske pravičnosti.

Čehi na Moravskem in protisemitje na Nižjeavstrijskem prav živahno delujejo za prihodnje volitve.

Ogerski državni zbor je bil zaključen s prestolnim govorom. Pri novih volitvah se bode zopet volilo po pristnem mažarskem receptu. —

Vnanje države.

Ruskega cara so potomci morilcev francoskega kralja vsprejeli z največjim navdušenjem. Francozi so si smislili največje porosti (umetno cvetje so privezali na drevje pariških ulic, i. t. d.), da pokažejo svoje navdušenje. Ta vsprejem stane francosko državo nič manj kakor 8 milijonov goldinarjev. In kdo plača? Ubogo ljubstvo.

Nemci nameravajo zopet hud udarec Poljakom na Pruskem. Razdeliti hočejo poljsko pokrajino, da bi jih tem lažje potujčili. Taka je nemška pravičnost.

Italijanski kraljevič je prišel zopet v Črnogoro, da spremi svojo nevesto v Italijo.

Srbska vlada je za prihodnjo pomlad naročila 100.000 pušk v Rusiji. Kdo pa plača, ko so blagajne prazne. Mogoče bode zopet ruski suric kaj pomagal.

Turški sultan je ukazal razstaviti vse pri Armencih ugrabljene bombe. S tem je gotovo hotel ostrašiti Mohamedance, da bi več ne klali ubogih kristjanov!?

Dopisi.

Iz Čepovana. — Dne 18. t. m. boče praznik posvečenja vseh cerkvâ. Bolj kot druge nedelje, je naša sv. dolžnost Bogu se zahvaliti za brezštevne dobrote, ki jih prijemljemo v naših cerkvah, razume se ob sebi, da se moramo s pobožnim srcem vdeležiti isti dan službe božje. Zatorej moramo le obžalovati, da je c. kr. okrajno glavarstvo v Gorici odločilo, da bode 18. t. m. (torej na imenovani praznik) dopoldne kontrolni zbor za rezerviste goriškega okraja. Kje in kedaj naj dotični zadostijo svoji krščanski dolžnosti? Se-li s takim ravnanjem ne žali verski čut?! — Prosili bi, da bi se ta odredba preložila na drug dan.

Prvačina dne 6. okt. 1896. Vipavska železnica. Ljubi „Prim. List“! Vže davno si prinesel novice, da bo šla vipavska železnica skozi Dornberg in na Rihemberk, ter da bodo naredili dva mosta čez Vipavo in da bodo prevrtali en hrib za njo. Čudno se nam je to zdelo, ker nepotrebni so mostovi čez Vipavo in tudi nepotrebno je za njo prevrtati kaki hrib. Zdaj se gg. inženirji z nova in morda v zadnje bavijo s trasiranjem, zaznamovanjem njenega tira — te železnice, in zdi se, da odobravajo gor omenjeni načrt dveh mostov čez Vipavo in prevrtanje enega hriba. Moramo reči, da so gospodje slabo podučeni in da ne poznajo terena, površja zemlje, ako gor omenjeni načrt odobravajo, ker, kakor rečeno, lahko se ognejo zidanju dragih mostov in vrtnanju kakega hriba, ako ne speljejo železnice naravnost iz Prvačine v Dornberg, temuč naredijo en majhen obok (Krümmung), iz Prvačine ob desnem bregu reke Vipave tje „Pod Koboute“, pod „Brna dovec“ in dalje v „Biče“ v Zaloščah. S tem bi bila dva draga mosta odstranjena in deželi bi se prihranilo kakih 200.000 gld., kar je tudi nekaj! Ali ne gredó tudi drugje železnice mnogokrat v oboku, ako to treba, in ne naravnost? Ako gredó drugje, zakaj ne tudi tukaj v prihranjenje lepega denara deželi.

Da se ogne vsakemu prevrtanju kakega hriba, bi morala železnica iti iz Biča dalje čez Tepevnek, t. j. v dolini med Tepevnikom in Bukovlekom bivše gmajne zaloške, v tako imenovano „Smodinovo“ in od tu ob hribčku „Java“ naravnost v fužino Mulič-evo. Od tu ob reki Vipavi v „Kasovlje“, kjer naj bi bila postaja Rihemberk. Od Kasovelj dalje vselej ob desnem bregu reke Vipave v Žablje. Iz Žablje na Uhajne, od tu na Ustje. Od Ustij pa zapustivši desni breg reke Vipave pa naravnost v Ajdovščino. Ta črta bi najmenj stala, ker bi šla vedno po ravnem ob desnem bregu reke Vipave in bi bila skor direktna, ker bi imela samo gor omenjeni obok nasproti Dornbergu. Od te črte bi imelo tudi Šmarje — zlo imeniten vinski kraj — veliko korist, in bila bi ona v resnici „vipavska“, ker bi šla večinoma ob reki Vipavi.

To naj bo rečeno in povedano tistim, ki imajo kaj govoriti v korist dežele, ne iskajoč lastnih koristi, ali koristi kake stranke, iz namena da prihranijo davkoplačevalcem mnogo brezpotrebni stroškov in si stavijo s tem spominke, bi rekel, vo-deč vipavsko železnico po najpriležnišem in najbolj zavetnem kraju vipavske doline.

Iz Anhovega pri Kanalu. — Slabo leto, vsled neprenehane deževja skozi celo božje leto, toča po večkrat, in še po trikrat na dan! Vendime ni, sadja ni, ajde nič, krompir nam gnije — kaj nam bode početi? Kje spraviti silno potrebni denar, da ščistimo letošnje davke? Ubogi kmet, slabo za vse, posebno pa na Kanalskem! Slavno naše županstvo je g. M. Miklavčiča iz Kanala sprejelo za občinskega tajnika, ki je vrl narodnjak, vse skozi pošten in pravičen. Uraduje nam razumno v naši mili slovensčini. Čestitamo!

Dne 27. pr. m. so se tudi veterani in drugi v ogromnem številu vdeležili lepega dneva — prve tombole v Kanalu. Hvala in čast za to gre v prvi vrsti vrlima in prijaznemu zdaj začastnemu poveljniku slavnega veteranskega društva v Kanalu, gosp.

Mihaelu Staniču, trgovcu z lesom. Nadejamo se zanj, da ne bo ta prva in ne zadnja tombola v Kanalu. — Torej čast, komur čast. Živel kanalski veterani!

S Krasa, 7. okt. — Trgatev je pričela, a trgati ni kaj. Neprenehano deževje in vsled tega je strupena rosa vničila vse. Trte so gole; grozdje popolnoma zeleno visi tu in tam. Kedor je škropil, ima nekaj, kedor ni škropil nima nič. Le tu in tam se je kakšen grozdič nekaj opisal in očrnil, a prave zrelosti ni nobene, tedaj tudi alkohola in sladkorja ne. Še to kar bo, bo nevarno za jesih. Letos ne bo treba Čičem s svojim octom na Kras, ga bo dovolj doma. — Žalostno je gledati trte vse gole tužna britkost se loti ubozega našega, sicer pridnega in skrbnega kmeta, ko premišluje, kje bo denar za opravila!

Slavna vlada je te dni poskrbela, da se je škoda precenila. Upanje je, da bo precej odbitega na davkih, in sicer ne le na zdravnih davkih, temuč tudi na dokladah. To bi bilo želeto; kajti zdravni davki so primeroma le mali, ali doklade, doklade, tē so strašansko velike in vedno večje.

Po postavi od dne 12. julija t. l. se ima škoda po vremenskih neizgledih vzročena, po sledečih točkah ceniti: 1) 25%, če je polovica pridelka vničena; 2) 50%, če je škoda čez polovico pridelka; 3) 75%, če so tri četrtine vničene; 4) 100%, če je ves pridelek dotične particelke pokončan.

Slavna vlada naj se le milo ozre na ubozega kmeta, ki je steber države. Je kmet vničen, gorje vsem!

Krompirja je bilo veliko, ali ta močno gnije. Od dvajset kvintalov, marsikedo še kvintala domov ni spravil dobrega. Tam leži gnul po njivah. Reva in zopet reva!

Z Bovškega (Dalje). Poglavitno delo kat. shoda pa je v različnih odsekih, kjer ima vsak vdeležene pravico govoriti in glasovati. Zato si je poiskal vsakdo v Solnem gradu tisti odsek, za kateri se je najbolj zanimal. Skoraj tri polne dneve se je debatiralo, predno so se sestavile sklepne resolucije. V nekaterih odsekih so se izbrali posebni odbori, ki so imeli preštudirati posamezne predloge in potem svoje podati. Najživahnejše pa je bilo v odseku za socialne zadeve. Tu je med drugimi tudi kranjski državni poslanec Fr. Povše več predlogov stavil, ki so podobni sklenjenim resolucijam o kmetem vprašanju na 1. slov. kat. shodu. Še dalje je šel tirolski poslanec dr. Emilian Schöpfer (duhovnik) s svojim predlogom: „Kmetem na kmetem od pomoči je treba s tem, da ni mogoče jemati dolgov na kmetem posestva“. S tem stavkom je razburil vse navzoče, med katerimi so bili tudi plemenitaši in soc. demokratje. Nek grof mu je takoj ugovarjal, češ, kaj tacega ne zapoveda niti sv. cerkev. A na nek predlog odložila se je debata na prihodnji dan. Ko smo bili zopet skupaj, ogledalo se je mnogo govornikov. O posameznih predlogih in njih besedah sodilo se je treznejše. Ko prime za besedo drug poslanec s Tirolskega in opiše, kolikokrat je vže vžugal in vgnal njegov tovariš nasprotnike kmetkega in obrtniskega stanu in da ima popolnoma prav, ko predlaga, da zamorejo edino takó kmetije ostati brez dolgov in popolnoma neodvisne od kapitalizma, dajo se posamezni predlogi na glasovanje in Schöpferjev predlog zmaga. S tem sprejetim predlogom padli so ostali. Seveda se nekateri bojijo, da se je z njim podalo novo orožje nasprotnikom kat. shoda. A nič ne dé. Resnica mora priti na vrh. Potem naj se kdo sklicuje na nauke in predpise sv. kat. cerkve, katera pusti popolno prostost v nekaterih rečeh. Naj pa tudi kdo še reče, da kat. shodi so le nekaka „parada“. Na katerem shodu se je kdaj obravnaval tak predlog, ki kaže edino pot, kako se razbremeniti kmetem stan, ki je najzanesljivejša zaslonba toliko našega državnega, kolikor našega narodnega obstanka? Zato se mi zdi pomanjkljiva resolucija 1. slov. kat. shoda, ki slove takó: „Ob enem pa se mora postavnim potom skrbeti za to, da se ne

bodo mogla kmetem posestva na novo zadolžiti čez gotovo mero cenilne vrednosti“. Tedaj, prijatelji kmetkega stanu, postavte naj ohranijo posestva s tem, da ne dopustijo nikakoršnih dolgov na nje. Edino tako se zabrani vedno hujše razširjajoči se propad kmetkega stanu! *Dalje.*

Kaj novega po Slovenskem.

Na Kranjskem. Na Bledu so blagoslovili novi „Blejski dom“, kjer je dobil svoje prostore občinski urad, gasilno društvo, posojilnica in bralno društvo. — Na Javorniku je vlak povozil nekega delavca. V Idriji so odkrili nagrobna spominka učiteljema Iak Ingliču in Iv. Plešku. — V St. Vidu nad Ljubljano razsaja rudeča griža. — V Dravljah so neznan tatovi posestniku Dolencu ukradli kravo iz hleva. — Glasbena Matica se početkom novembra „preseliv lastno hišo.“ — Mirovno sodišče vstanovi občina Rovte nad Logatcem. — Dekliška šola v Kranju je brez pouka ker radi slabega vremena niso mogli dozidati poslopja. — Utonil je 55 letni hlapec Fr. Kunk iz Malene pri Kostanjevici. — Spominsko ploščo odkrijejo pokojnemu ravnatelju Andr. Praprotniku v Podbrezjah. — Mestna višja dekliška šola v Ljubljani se otvori dne 1. novembra. — V Novem Mestu je nekdo povozil 84 letnega Bobnarja. Voznik je ušel. — Ljubljanska sodnija išče ednajst cigánov z imenom Hudorovič. —

Na Štajerskem. Spodnje štajerski hmeljarji imajo letos slabo letino. — V „Narodni dom“ v Celju so se vže preselili čitalnica in narodna denarna zavoda. — Treščilo je v neki hlev v Gorenjah. — V Malinedelji razsaja črevni tifus. — Č. g. Vincenc Plaskan je dobil župnijo sv. Jurja ob južni železnici. — Samostansko obljubo je napravil v Reinu pri Gradcu P. Wolfgang Schiffrer, bivši kapelan na Opčini. — Na Pesnici pri Mariboru cvete drevje, ki ga je bila letos poklestila toča. —

NOVICE.

God presv. cesarja. Dne 4. okt. v dan godu presv. cesarja je pel prevzv. nadškof v stolnici slovesno sv. mašo v navzočnosti raznih oblastev. Bog ga nam ohrani še mnogo let!

Župnijski izpit so dne 6-8 okt. opravili naslednji č. gg. duhovniki: Klopčič Francišek, Marchesan Ivan, Primožič Jožef in Stacul Karol.

Duhovske premembe. Veleč. g. Jarec Iv. pride za vikarija v Ročinj; na njegovo mesto v Libušnje pride č. g. Leban Ivan, dozda kaplan v Kobaridu. Č. g. novomašnik Pelicon Iv. pride za kaplana v Miren.

Za župnijo Batuje je predlagan veleč. g. Leban Ign., zdaj vikarij v Srednji.

Zlato mašo je obrahal veleč. g. Fr. Lusnik, župnik v Moraru.

Naš prevzvišeni knez in nadškof odposlal je msgr. Dom. Alpija kot svojega zastopnika k protiframasonskemu shodu, ki se je v pričo odposlancev s celega katol. sveta slovesno in slavno vršil konec preteklega meseca v Trentu na Tirolskem. Iz naše dežele jih je bilo več tam.

Goriški „sacerdotes adoratores“ prirede z dovoljenjem prevzv. nadpastirja dne 22. okt. v bogoslovnici I. dijecezanski evharistični shod, h kojemu so svaobljeni vsi duhovniki. Program se pošlje svojedobno posameznikom Upati je obilne vdeležbe.

V goriški bogoslovnici se je pričelo šolsko leto 1896/97 dne 5. t. m. z: „Veni Creator“ in slovesno sv. mašo.

„Soči“. Č. g. Budin ni vredniku „Pr. L.“ niti pojasnil niti le z eno besedico izrazil mu željo, da naj objavi, kar je poslednji le nekoliko od strani slišal. Poleg tega se je to zgodilo pozno zadnji večer, predno je izišla predzadnja štev. našega lista, tedaj ko je bilo, kakor smo g. B. ustno tudi pojasnili, prekasno za tisto številko, katera je bila vže stavljena in se je koj drugo jutro morala tiskati. Kar je pa vredništvo v zadnji štev. govorilo za g. B., je storilo nenaprošeno.

Volitev državnega poslanca na mesto rajnkega kn. Hohenloha bo dne 10. novembra.

Nov notar. V Bovec so dobili novega notarja, dr. Alb. Rumerja.

Ogenj. 4. t. m. po noči je zgorel gornji del hiše Godine v Raštelu. Najemnik g. Culot ima 12 000 gld. škode. Hišni posestnik in najemnik sta bila zavarovana.

Sē steklenico po glavi je predvčeranjim mahnil neki M. Culot svojega tovariša Nanuta. Ranjencu so morali vsmiljeni bratje kožo na glavi zopet šivati. Culot ima še le 13 let. Lepa mladina!

Na c. kr. gimnazijo v Gorici se je vpisalo letos 449 dijakov.

Lože framonov. Goriška „L' Eco del Litorale“ poroča, da imajo framonji, zagrizeni sovražniki cerkve in prestolov, na Primorskem 10 lož, in sicer 4 v Trstu, po eno v Ogleju, v Gorici, na Reki, na Malem Lušinu, v Poli in Rovinju. V teh ložah tedaj se neti sovraštvo med narodi. Sedaj umemo vprav peklensko divjost, s katero pišejo laški židovski časopisi proti Slovincem. Zelo potreben je proti-famasonski shod tudi v Primorju.

Pozor vinorejcem. Pripoveduje se, da nekateri naši „prijatelji“ odganjajo tuje vinske trgovce, da bi po nižji ceni kupili vino od posestnikov. Koliko je resnice na tem, ne vemo. Treba pa je biti vsem posestnikom pozornim, da jih žid ali tudi nežid ne spelje na led. Toraj pozor!

Iz Vertojbe. V noči mej sredo in četrtek ponesrečia se je 77-letna Marjana Faganelj iz dol. Vertojbe. Ob eni čez polunoci hotela je iti na dvorišče, pa je tako nesrečno pala preko slabih stopnic, da je bila pri priči mrtva! Nagle in neprevidene smrti, reši nas o Gospod! —

Nesreča. Iz Mirna nam pišejo: Nekaj žalostnega vam moramo poročati. Karl Leštan, delavec pri g. Janezu Škaletariju je padel z voza. Vsled padca se je močno poobil in kolo mu je slo po nogi; tudi vajeji je imel okoli nog zamotane in so ga še naprej potegnile.

Dornberški podžupan, g. Ferd. Peruzzi je umrl v goriški bolnišnici po kratkejši bolezni, previden sē sv. zakramenti za umirajoče. Pogreblji so ga 3. t. m. doma v Dornbergu. Svetila mu večna luč!

V Ajdovščini je priredila moška podružnica sv. Cirila in Metoda dne 4. okt. zabaven večer v proslavo godu presvitlega cesarja.

Za Ajdovščino in Šturje vstanovlja ajdovski nadučitelj g. Bajt „pevsko in bralno društvo“.

Poštni pečati. — Poročali smo pred kratkim svojim bralcem, da imajo v Tominu šo vedno samo nemški poštni pečat: Tolmein. Sedaj pa moramo z veseljem poročiti, da so pridejali pečatu tudi slovenski napis: Tomin. Tako je prav! Tako bi moralo biti na naših poštah po Slovenskem, da ne bodo ptujci mislili, da smo v „Rajihu“.

C. kr. pripravljavnica v Kobaridu prične novo šolsko leto 15. oktobrom. Ker pojde dosedanji pripravljavnični učitelj g. c. kr. okrajni nadzornik Fr. Dominko za stalno v Tomin, je na njegovo mesto kot učitelj pripravljavnice imenovan g. Krajaik, dosedaj nadučitelj v Podmelcu.

Umrl je 5. t. m. v Kobaridu obče znani trgovec Janez Gruntar, po domače, „Sneider“, v 53 letu. Bolehal je čez eno leto. Večni mir njegovi duši.

Tatvina. — Po noči od srede do četrta udili so neznan lopovi v hišo Šimrna Dreščeka v Kobaridu. Odnegli so 700 gl. nekaj srečk in vrednostnih listin in veliko kupčijskih pisem, le nekaj drobiža pustili so po tleh raztresenega. Šimen Drešček, po domače Benečanč, je trgovec, oštir in mesar. V sredo plačeval je neko živino in ostalih 700 gl. potisnil v izbi v miznico. Po noči pa so mu jih odnesli. Sumi se, da so tatovi cigani, ki so se par dni potikali po Kobaridu. Koliko je več ta sodrga pod Kranjskem v zadnjem času pokradla je znano. Sedaj so prišli še k nam. Naj bi pač

oblastva vže enkrat konec storila tej go-lazni.

Nesreča. — 43 let stari, božjastni Ant. Perdih iz Vrsna šel je v sredo pred-poldne z drugimi možaki po seno v vo-senske senožeti. Božjast ga prime sredi strmine, valja se nad 200 m. navzdol, kjer nezavesten obleži. Prinesó ga domov, kjer je prejel še sv. olje in kmalu potem izdih-nil svojo dušo. Nagle in neprevidene smrti, reši naz o Gospod!

Davica prikazala se je v Breginju. Ta nalezljiva morilka se klati vedno okoli. Letos je vže obiskala vse vasi na Bovškem in Kobarijskem.

Iredente ni! „Edinost“ piše: „Iz povsem verodostojnega vira — tako verodostojnega, da se moremo vže v naprej po-staviti po robu vsakemu morebitnemu opo-rekanju — vemo, da so minole nedelje zjutraj našli pred poslopjem državnega gimnazija neko tistih peklenskih naprav, kojih se poslužijo zavratni rovarji proti državi v znamenje, da še žive in še — rujejo. — Ta najdba je gola resnica, a vendar nismo čitali nikjer niti zločiča o tem. O da: molk je zlata stvar na svetu.“

Iz Brezovice. — Od 5. do 13 sep-tembra t. l. obhajal se je sv. misijon v Bre-zovici v Tržaški škofiji. Vodili so ga 4 čč. gg. lazaristi od sv. Jožefa nad Celjem prav spodbudno in kar smemo upati tudi z veliko koristjo. Obhajancev je bilo okoli 1.670. Bog poverni gg. misijonarjem obilno njihov trud in daj Vsemogočni vsim pravo stanovitnost v trdih sklepih in prostovoljnih obljubah. Zadnji dan pri sklepu se je gotovo do 2.000 ljudi vdeležilo procesije z misijonskim kri-žem, ker došlo jih je mnogo iz sosednih fara!

Škofjska sinoda v Mariboru. Dne 28. sept. popoldne se je otvorila II. ško-fjska sinoda za lavantinsko škofijo, ki je trajala do danes dne 2. okt. (Prva sinoda je bila l. 1883.) Udeležilo se je je do 170 duhovnikov, mej temi 20 dekanov. Cerkveni shod se je vršil v semeniški cerkvi sv. Alojzija. Sprevod iz knezoškofjske palače do cerkve je zaključil mil knezoškof Mi-hael, ki je ravno isti dan obhajal svoj imen-dan. Javnih sej (sessio) je bilo, kakor zahtevajo propisi, le troje, splošnih zborov (congregatio) pet in vrh tega še več odse-kovih sej (congr. particularis), v katerih se je rešilo 25 velevažnih določb ali konsti-tucij. Vse se je vršilo vsposbudno in v najlepšem redu. Milostljivi knezoškof se lahko pred vsem svetom ponaša s tako udano duhovščino.

Nova kapela Lurške Matere Božje na Triglavu je že dodelana.

Pazite na gobe! V Pšedletici blizu Prage je delavec Dvoraček prinesel gobe do-mu. Žena jih je pripravila za večerjo. Kmalu so napadle družino hude bolečine. Preteklo sredo je umrla 5 letna hčerka, v petek 8 letna hčerka in 10 letni sin; oče in mati pa se borita s smrtjo.

Boj z volkovi. Kmeta Irmiliča iz Radni pri Tatri na Rumunskem sta napadla dva velikanska volkova. Le z največjo silo jima je ubežal na bližnji skedenj. Tu je dobil kmet koso ter je hitro z njo šel nad volkova. — Prvem je odkosil noge, dru-gemu je preparal trebuh ter jih kot zma-govalec vlekel v vas.

RAZNOTEROSTI.

Darove za „Alojzijevišče“ objavimo prihodnjič.

Sv. Oče papež vprašali so nadškofa Azarian'a, kako je s katoliškimi Armenci na Jutrovem, ki spadajo pod njegovo ob-last. Iz nadškofovega poročila so izvedeli, da se reveži le branijo pred krvoločnimi Turki a brez vspeha. Na to so Armence potolažili, obljubili jim brze pomoči (du-ševne in telesne) in jim prigovarjali, naj ostanejo v sveti veri do konca stanovitni, ker potem se jim ni bati večnega pogub-ljenja. Nedavno so izdali apostolsko pismo o mašniškem posvečevanju na Angleškem.

Mil. gospod P. Simeon Milinović, nadškof v Baru, v mestu v Albaniji, ki je nekoliko ur oddaljeno od zadnjega dalma-tinskega mestica Lastave (ne daleč od Ko-tora) in skoraj na meji Črne gore, pisal je pred kratkim imenitnemu univerzitskemu profesorju v Modeni med drugim tudi to: „Hotel sem iti na počitnice, pa črnogorski knez (Nikita) me je poprosil, da bi doma ostal, ker odda svojo hčer Heleno v pod-nčenje v katoliški veri. Zdaj se vže priprav-lja, da se slovesno odpoye stari veri. V njej pričakujem resničen izgled krščanskih čednost in najljepši kinč savojske rodbine. Sem prepričan, da bo ta zakon prav srečen za laške pokrajine in za Slované. Knezova družina prav visoko ceni sv. očeta papeža in ima veliko zaupanje v mene.“

Angleški plemenitaši in delo. — Angleži se ne sramujejo dela, če tudi nosijo slavna imena. Tako se poroča, da lord Raleigh sam nadzoruje prodajo mleka, masla in jajc. Markiz Lorne, zet an-gleške kraljice, je solastnik tovarne za pohištvo in tapete; vsak dan je nekoliko ur v pisarni ter riše vzorce za tapete. Voj-voda Belfort je solastnik neke tovarne za električne aparate; v pisarno prihaja prvi in odhaja zadnji. Markiz Londonderry pro-daje oglje ter prejmlje naročbe. Lord Con-ventry in lord Norreys tržita s sicilijanskim vinom itd. — Pri nas pa se sramujejo dela razni „gospodje“, ki so nekaj let trgali hlače po šolskih klopeh. Zato ni čudno, da smo v vsakem pogledu odvisni od tujca, kateremu hlapčujemo.

Amerikanska mesarstva zadruga v Čikagu je lansko leto poklala 1.076.579 goved, 1.880.144 koštrunov in 1.652.172 prašičev. Družba ima 9419 delavcev. Največ so zaklali na dan: 7570 goved, 12.104 koštrunov in 14.496 prašičev.

Dogodbice izza otvorite Železnih vrat. Ko se je v nedeljo bližal rumunski dvorni vlak, stal je naš cesar na peronu ter videl, da nekateri gospodje pušijo. Hitro se je obrnil k mažarskemu ministru rekoč: „Opozorite gospode, da se ne spodobi s smodkami v ustih pričakovati kralja“. — Samo ob sebi se razume, da so smodke hitro zginile cesar pa je dobrovoljno pri-stavil: „Vedno moram vzgajati“. Prenočišč je tako primanjkovalo, da je mažarski mini-ster moral spati v kupeju. Ko je iskal svoje prenočišče, zašel je v vagon mažarskih časnikarjev. — „Za Boga beživa“, je rekel svojemu tajniku, „tukaj so sami časnikarji“. — Slavnosti se je vdeležilo 22 ministrov, 7 poslanikov tujih držav in 2000 povab-ljenih gostov.

Razloček. Bolgarski knez Nande je prosil osebno dovoljenja pri sv. očetu pa-pežu, da bi smel prekrstiti svojega prvoro-jenega Borisa, pa ga ni mogel dobiti; čr-nogorski knez Nikita se je obrnil na ru-skega cara, nekakega papeža vseh krivo-verskih Slovanov, s prošnjo, da bi privolil v prestop Helene h kat. veri. Takoj je bil vslišan. Le poglejmo, komu služi sv. vera v postranske namene! *to je tam tudi to*

Učen vrabec. Neki Mingod v Nimesu na Francoskem ima jako učenega vrabca. L. 1893 ga je vzel iz gnezda ter ga zaprl v kletko skupaj s ščinkovcem, liščkom in čičkom. Mladi vrabec pa se v kratkem nauči peti, kakor njegovi tje zaprti tovariši. Zraven ptičje kletke pa je Mingod imel za-prta tudi dva murna, ki sta po svoji na-vadi cvrčala. Vrabec sedaj tudi vže murna posnema, in tako zna vže na štiri „instru-mente“, le na svojega je pozabil.

Najstarejši človek je neki zamorec v Buenos-Ayres v Argentini. Star je sedaj 150 let.

Dober odgovor. Župnik: „No mlinar, ali ste se odločili, kaj naj vaš sin postane?“ — Mlinar: „Se ne, gospod župnik, fant bi najraje tako službo imel, da bi mu ne bilo treba cel dan ničesar delati“. — Župnik: „I no, potem pa naj postane nočni čuvaj“

Odgovorni vrednik in izdajatelj J. Marušič.
Tiska Hilarijanska tiskarna.

Listnica vredništva. G. V. M. na K. Nismo mogli raztolmačiti Vaših besed. — Veleč. g. V. Vaše „poslano“ nam je došlo za to številko prepozno. V prihodnji pride gotovo. — Sploh prosimo gg. do-pisnike, naj bi nam začasno določili svoja poročila.

Prihodnja številka „Primorskega Lista“ izide dne 20. oktobra.

Oglas preselitve!

Podpisana naznanjata svojim častitim nar očnikom in ostalemu sl. občinstvu, da sta svojo trgovino in krojaško delavnico iz dosedanega stanovanja v Bolkovi hiši v Vrtni ulici št. 12

preložila v isto ulico št. 8
v Pečenkovo hišo zraven ljud. vrta.

V zalogi imata popolnoma novo ter nezaležano blago, katero sta dobila te dni iz prvih tovarn ter je najnovejše šege (mode).

Izdelujeta v svoji delavnici vsakovrstne obleke po raznih cenah, kolikor za posvetne osebe, tolkor za č. duhovnike, ter vsakovrstne uniforme za vradnike in vojake.

Zagotavljaje točno in vestno postrežbo, se pripo-ročata za obila naročila z vsem spoštovanjem

udana

S. Rožanc in A. Krusič,
trgovca in krojaška mojstra.

Hiša na prodaj

Pod Turnom, nasproti cerkve, na glav-nem trgu (via della canonica št. 2.), pri-merna za štacuno ali delavnico. Ima pri tleh kuhinjo, klet, sobo, jedilno shrambo, v I. in II. nadstropju primerno razdeljene sobe za eno družino. — Pogoje pove preč. g. dr. Jos. Pavlica v tuk. bogoslovnici.

Anton Kuštrin

v gosposki ulici št. 23, v hiši
g. dr. Lisjaka,

priporoča čast. duhovščini in slav. občinstvu v mestu in na deželi svojo trgovino raznih potrebščin n. pr.: Kavó: Santos, Sando-mingo, Java, bejlon Portoriko in druge. — Olja: Lucca, St. Angelo, Korfú, instersko in dalmatinsko. — Petrolij v zaboju. — Sladkorja razne vrste. — Moko številko 0, 1, 2, 3, 4, 5. — Več vrst rajža. — Milj-sveče prve in druge vrste namreč po 1/2 kila in od enega funta.

Razpošilja blago na vse kraje — Cena primerna. — Postrežba točna.

Svečar J. Kopač v Gorici,

Solkanska cesta št. 9.

priporoča prečastitim cerkvenim oskrbni-štvam ter slavnemu občinstvu, garantirane pristne čebelno-voščene sveče kilg. po 2 gld. 45 kr.

Za pristnost teh sveč jamčim z svoto 1000 kron. — Sveče slabjših vrst za po-grebe in stranska razsvetljava cerkvá prav po ceni. — Kadila za cerkve: *Lacrima I.* kilg. po 1 gld. 20 kr., *lacrima II.* kilg. po 1 gld., *granis* kilg. po 60 kr.

G. kr. privi l.

krojaški merni in krojni aparati

Martin-a Poveraj-a

trgovca in krojaškega mojstra v Gorici.

Edina in največa zaloga zgotovljenih možkih in deških oblek, vsakovrstnega blagu, površnikov, dežnih plaščev, havelok, sušenega blaga za čč-d hovščino, za c. kr. uradnike in c. kr. častnike z vsemi pripravani za pomladno in letno dobo. Pro-daja se tudi na meter blago tako po ceni, da se lahko postreže vsakateremu.

Na zahtevo pošilja vzorce na ogled.

Gotova pomoč krojačem!

Kdor želi imeti kraj vsake velikosti po ceni, iz papirja izrezan, naj nazn ni širino prsij. Pošlje-se mu po poštnem povzetju po ti-le ceni: za vsak rokav 70 kr., prsnik 40 kr., hlače 40 kr., vsaka druga suknja ali salon 1 gld.